

Cod Ymarfer i Arholwyr Allanol: Graddau Ymchwil

Cod Ymarfer 05: 2018 Fersiwn 01.1
Yn dod i rym: 1 Chwefror 2021

Dyddiad	Yn Disodli	Disgrifiad o'r Newid
1 Chwefror 2021.	2018 Fersiwn 01	Newid bach i adlewyrchu newidiadau i strwythur pwyllgorau a newidiadau oherwydd gadael yr UE.

Perchennog y Ddogfen	Cymeradwywyd Gan	Dyddiad y Cymeradwywyd	Amllder Adolygu
Uned Sicrhau Ansawdd a Dilysu.	Pwyllgor Rheoliadau'r Senedd ac Achosion Arbennig.	11 Ebrill 2018.	Bob tair blynedd.

Nodyn: Mewn amgylchiadau eithriadol, ac yn amodol ar gymeradwyaeth Pennaeth Pwyllgor Rheoliadau ac Achosion Arbennig y Senedd gall cyfrifoldebau a neilltuir i ysgolion, penaethiaid ysgol, swyddogion ysgol neu bwyllgorau ysgol yn y Cod Ymarfer hwn gael eu mabwysiadu gan y coleg, pennaeth y coleg, swyddogion y coleg neu bwyllgorau'r coleg yn y drefn honno, fel y bo'n briodol.

Cod Ymarfer i Arholwyr Allanol: Graddau Ymchwil

Yn y ddogfen hon mae'r term 'Arholwr Allanol' yn cyfeirio at Arholwyr Allanol graddau ymchwil gan gynnwys elfen thesis Graddau Doethur Proffesiynol (e.e. cynlluniau EdD, DMin a DClinPsy).

Cyffredinol

1. Mae'r holl Arholwyr Allanol yn atebol yn y pen draw i Senedd Prifysgol Bangor.
2. Yn system addysg uwch y DU, mae sefydliadau'n gyfrifol am ansawdd yr addysg a ddarparant ac am safonau academiaidd y cymwysterau a gynigiant. Mae arholi allanol yn un o'r prif ddulliau o gynnal safonau cyffelyb ar draws y wlad mewn sefydliadau addysg uwch annibynnol.
3. Bydd y brifysgol, trwy'r Uned Sicrhau Ansawdd a Dilysu, yn penodi un neu fwy o Arholwyr Allanol i gyflawni'r swyddogaeth(au) a ddiffinnir yn y cod ymarfer hwn ar gyfer yr holl ddarpariaeth sy'n arwain at gymhwyster addysg uwch gan y brifysgol. Mae hyn yn cynnwys darpariaeth gydweithredol.
4. Dylai'r swyddogaeth arholi allanol gynorthwyo Prifysgol Bangor i sicrhau:
  - ei bod yn cynnal y safonau academiaidd a bennwyd ar gyfer ei chymwysterau'n unol â'r fframweithiau cymwysterau addysg uwch a disgrifiadau cymwysterau Asiantaeth Sicrhau Ansawdd (ASA) y DU ar gyfer graddau doethur a meistr trwy ymchwil;
  - bod y drefn asesu'n mesur llwyddiant myfyrwyr yn briodol, a'i bod yn drylwyr, ac yn cael ei chynnal yn deg ac yn gyson.

Meini prawf penodi

Rhoddir meini prawf penodi Arholwyr Mewnol yn Atodiad 1.

5. Cymhwyster i weithio yn y DU: O dan gyfyngiadau'r Gyfraith ar Atal Gweithio Anghyfreithlon, rhaid i enwebeion fod yn gymwys i weithio yn y DU os yw'r arholwr allanol yn bwriadu cymryd rhan yn y *viva voce* yn y DU. Ni chaiff y rhai nad ydynt yn ddinasyddion o'r DU sydd wedi'u lleoli y tu allan i'r DU deithio i'r DU, a rhaid cynnal y *viva voce* trwy gynhadledd fideo.
Sylwer y bydd dogfennau'n cael eu gwirio, ac eithrio mewn achosion lle mae'r sawl a enwebwyd wedi ei leoli y tu allan i'r DU a lle cynhelir y *viva voce* trwy fideogynhadledd. Ceir rhagor o fanylion yn Atodiad 2.
6. Dylai Ysgolion ac Adrannau Academiaidd eraill gymryd gofal i sicrhau nad ydynt yn gorddefnyddio arholwr penodol.
7. Dylai fod gan enwebeion ddigon o arbenigedd, profiad a bod mewn swydd ddigon uchel i fynnu awdurdod yn y maes a sicrhau safonau cymaradwy. Mae'r tri maen prawf hyn yn berthnasol i'r **holl** raddau ymchwil, yn cynnwys meysydd addysg broffesiynol (e.e. nyrsio, hyfforddiant cychwynnol athrawon, gwaith cymdeithasol).

8. Fel rheol, bydd enwebai yn meddu ar statws uwch ddarlithydd neu uwch, neu gyfwerth. Os gall Ysgol ddarparu tystiolaeth gadarn bod eu henwebai yn meddu ar ddigon o arbenigedd, profiad ac mewn swydd ddigon uchel, bydd y cyfryw feini prawf yn cael blaenoriaeth ar statws swydd ffurfiol.
9. Gellir defnyddio Arholwyr o'r tu allan i'r system prifysgolion lle mae angen arbenigedd proffesiynol. Yn yr holl achosion hynny, dylai'r Arholwr Mewnol fod yn aelod academaidd profiadol o staff â statws uwch (e.e. Athro, Darllenydd) a chanddo/chanddi brofiad sylweddol o safonau graddau ymchwil yn y DU.
10. Mae'n rhaid i Arholwyr Allanol fodloni unrhyw feini prawf perthnasol a bennir gan gyrff proffesiynol, statudol neu reoleiddio (e.e. y Cyngor Proffesiynau Iechyd a Gofal). Penodir yr Arholwyr Allanol mewn achosion felly yn unol â'r hyn a ddiffinnir yn y cod ymarfer hwn. Yr Uned Sicrhau Ansawdd a Dilysu bydd yn gyfrifol am gysylltu â'r corff proffesiynol, neu gorff cyfatebol, lle bo'r angen.
11. Ni ellir gwahodd cyn-aelodau'r staff i fod yn Arholwyr Allanol hyd nes y bydd o leiaf bum mlynedd wedi mynd heibio ers iddynt ymadael â'r sefydliad, neu hyd nes y bydd digon o amser wedi mynd heibio i fyfyrwyr a oruchwyliid gan yr aelod hwnnw fynd trwy'r system, p'un bynnag fo hwyaf.
12. Gellir penodi enwebeion sydd wedi ymddeol hyd at 5 mlynedd yn dilyn eu hymddeoliad.
13. Wrth enwebu Arholwr Allanol o'r tu allan i'r DU, mae angen eglurhad manwl a curriculum vitae gan yr Ysgol sy'n enwebu ar adeg enwebu. Ym mhob achos o'r fath lle defnyddir arholwr o'r tu allan i'r DU, dylai'r Arholwr mewnol fod yn aelod profiadol o'r staff academaidd mewn swydd uwch (e.e. Athro, Darllenydd) a chanddo/ganddi gryn brofiad o safonau graddau ymchwil y Deyrnas Unedig.
14. Ni ellir penodi'r un Arholwr Allanol a fu â chysylltiad arwyddocaol â'r gwaith ymchwil neu'r gwaith o oruchwylio'r thesis. Wrth enwebu Arholwr Allanol dylid manylu ar natur unrhyw gysylltiad o'r fath. Bydd Pennaeth Sicrhau Ansawdd a Dilysu yn edrych ar unrhyw enwebiadau lle cafwyd cysylltiad. Ar y cyfan dehonglir 'cyfraniad sylweddol' fel 'yn debygol o effeithio'n andwyol ar farn annibynnol a theg yr Arholwr Allanol'.
15. Lle mae'r ymgeisydd hefyd yn aelod o staff y brifysgol, dylid penodi ail Arholwr Allanol yn lle Arholwr Mewnol.

Y drefn enwebu

16. Pennaeth yr Ysgol neu'r sawl a enwebir ganddo/ganddi ddylai enwebu Arholwyr Allanol.
17. Dylid cyflwyno ffurflenni enwebu Arholwyr i'r Uned Sicrhau Ansawdd a Dilysu **o leiaf 1 mis** cyn y cyflwynir y thesis.
18. Ar ôl cael cymeradwyaeth Pennaeth Sicrhau Ansawdd a Dilysu, bydd yr Uned Sicrhau Ansawdd a Dilysu yn anfon llythyr gwahodd. Bydd yr Uned Sicrhau Ansawdd a Dilysu yn darparu cadarnhad ysgrifenedig o'r penodiad i Ysgolion unwaith y bydd y broses enwebu wedi ei chwblhau.
19. Mewn achosion lle nad yw Arholwr Allanol a enwebwyd yn cwrdd â'r holl feini prawf uchod, mae angen i'r Ysgol sy'n enwebu roi eglurhad manwl adeg enwebu. Dylid hefyd gynnwys curriculum vitae'r sawl a enwebwyd.

Canlyniadau

20. Mewn achosion lle gwrthodir enwebiad Arholwr Allanol am iddo/ iddi fethu ag ateb y meini prawf uchod, gofynnir am enwebiad amgen. Gall Ysgolion apelio at y Dirprwy Is-ganghellor (Addysgu a Dysgu) os gwrthodir Arholwr Allanol.
21. Ni ellir enwebu mewn modd ôl-weithredol. Rhaid i'r gymeradwyo'r holl enwebiadau cyn gwneud penodiad ffurfiol.
22. Ni chaiff Ysgol fynd rhagddi i arholi myfyriwr ymchwil hyd nes y bydd yr Uned Sicrhau Ansawdd a Dilysu yn cadarnhau'r penodiad yn ffurfiol.

Cyfrifoldebau

23. Caiff ffioedd Arholwyr Allanol eu gosod, eu hadolygu a'u diwygio gan y Grŵp Strategaeth Addysgu a Dysgu, ar argymhelliad y Pennaeth Sicrhau Ansawdd a Dilysu.
24. Y Brifysgol sy'n gyfrifol, trwy'r Uned Sicrhau Ansawdd a Dilysu, am sicrhau bod pob Arholwr Allanol yn cael copïau o Reoliadau perthnasol y brifysgol ynghyd â ffurflen hawlio costau.
25. Penaethiaid Ysgolion sy'n gyfrifol am sicrhau bod Arholwyr Allanol yn cael copïau o'r thesis, 'Nodiadau Arholwyr Allanol a Mewnol y Brifysgol' a'r 'Ffurflenni Canlyniadau ac Adrodd' priodol.
26. Penaethiaid Ysgolion sy'n gyfrifol am hysbysu ymgeiswyr os oes unrhyw oedi yn y broses arholi y tu hwnt i dri mis. Os na all Arholwyr Allanol arholi o fewn 3 mis i ddyddiad cyflwyno'r thesis, dylid fel rheol benodi Arholwyr eraill at y diben hwn. Dylai Ysgolion hysbysu'r Uned Sicrhau Ansawdd a Dilysu o unrhyw oedi o'r fath.

Camymddwyn Academaidd

27. Os bydd Arholwr Allanol, yn ystod y drefn arholi neu wedyn, o'r farn fod ymgeisydd wedi ymarfer yn annheg wrth gael ei (h)arholi, bydd ef/hi'n adrodd ar yr amgylchiadau ar unwaith, ar bapur, wrth Gadeirydd y Bwrdd Arholi dan sylw.

Adroddiadau

28. Yn unol â Phennod B11 o God Ansawdd Asiantaeth Sicrhau Ansawdd y DU, gofynnir i Arholwyr gyflwyno adroddiadau ysgrifenedig annibynnol ar wahân cyn y *viva voce* ac adroddiad ar y cyd ar ei ôl. Gofynnir hefyd i Arholwyr Allanol adrodd ar y broses arholi.
29. Bydd adroddiadau'r Arholwyr Mewnol ac Allanol ar gael i'r ymgeisydd ar ôl y *viva voce*.
30. Anfonir adroddiadau a ffurflenni costau Arholwyr Allanol yn ôl i'r Uned Sicrhau Ansawdd a Dilysu, a fydd yn prosesu'r ffurflen hawlio. Mae Arholwyr yn derbyn eu ffi ar ôl i'r ffurflen ddod i law.
31. Bydd y Grŵp Strategaeth Addysgu a Dysgu yn ystyried adroddiad cryno ar y materion a godir gan Arholwyr Allanol. Gan ymgynghori â'r Ysgol berthnasol, mae'r Grŵp Strategaeth Addysgu a Dysgu yn gyfrifol am sicrhau bod unrhyw gamau a nodir ynglŷn â phwyntiau o bwys a godir gan Arholwyr Allanol yn cael eu gweithredu.
32. Mae gan Arholwyr Allanol yr hawl i godi unrhyw fater o bryder difrifol gyda'r Is-ganghellor, trwy gyfrwng adroddiad ysgrifenedig cyfrinachol ar wahân os oes angen. Bydd y brifysgol yn darparu ymateb ystyriol ac amserol i unrhyw adroddiad

cyfrinachol a gyflwynir, gan amlinellu unrhyw gamau y bydd yn eu cymryd o ganlyniad.

Arholwyr Cyflafareddu

33. Gofynnir i Arholwyr Allanol nodi, pan fydd penderfyniad arholwr i fethu ymgeisydd yn arwain at anghydfod rhwng yr Arholwr Allanol a'r Arholwr Mewnol, bod gan y Dirprwy Is-Ganghellor (Addysgu a Dysgu) yr hawl, ar gais Cadeirydd y Bwrdd Arholi, i benodi Arholwr Allanol y gofynnir iddo/ iddi gyflafareddu. Gall y Dirprwy Is-Ganghellor (Addysgu a Dysgu) gymryd i ystyriaeth unrhyw adroddiadau ysgrifenedig a gyflwynir gan aelodau o'r Bwrdd Arholi. Wrth ddewis ail Arholwr Allanol, gall y Dirprwy Is-Ganghellor (Addysgu a Dysgu) gymryd i ystyriaeth enwebiad (os oes) Bwrdd Arholi ar gyfer ail Arholwr Allanol ond nid yw'n rhwymedig i'r enwebiad hwnnw. Mater i'r ail Arholwr Allanol fydd penderfynu galw cyfarfod arall o'r Bwrdd Arholi neu beidio, ac mae ei b/phenderfyniad ar y mater yn derfynol.

Darpariaeth Gydweithredol

34. Fel rheol bydd Prifysgol Bangor yn penodi Arholwyr Allanol ar gyfer ymgeiswyr sydd wedi ymrestru ar gyfer cymhwyster ar y cyd neu gymhwyster deuol yn unol â'r trefniadau a amlinellir yn y Cod Ymarfer hwn. Mewn achosion o'r fath ymgynghorir â'r awdurdod perthnasol yn y sefydliad partner cyn penodi.
35. Os yw'n fwy priodol i'r arholwr allanol gael ei benodi gan y sefydliad partner, am resymau gweinyddol, yna rhaid i'r brifysgol gymeradwyo'r arholwr allanol cyn ei benodi.
36. Rhaid i arholwr mewnol o Brifysgol Bangor gymryd rhan hefyd yn y broses arholi.
37. Rhaid i'r Arholwyr lenwi ffurflenni adrodd Prifysgol Bangor er mwyn i'r brifysgol ddyfarnu cymhwyster.

Atodiad 1 Meini Prawf Penodi Arholwyr Mewnol

38. Dylai'r Arholwr Mewnol fod mewn swydd ddigon uchel a chanddo/ganddi ddigon o brofiad arholi i sicrhau safonau'r DU, ac nid yn eu cyfnod prawf.
39. Lle bynnag y bo'n ymarferol, dylai'r Arholwr Allanol fod yn ddigon annibynnol i wneud penderfyniad mor wrthrychol ag sy'n bosibl mewn perthynas ag archwilio'r thesis.
40. Lle na ellir ateb y naill na'r llall o'r ddau faen prawf hyn, disgwylir i Ysgol recriwtio Arholwr Mewnol priodol o Ysgol arall. Mewn achosion eithriadol, gellir penodi ail Arholwr Allanol. Mewn achosion o'r fath bydd yr Uned Sicrhau Ansawdd a Dilysu yn codi ar yr Ysgol am hanner cost gyfun y ddau Arholwr Allanol.

Atodiad 2 Cynllun Gwirio Dogfennau

